

er van Slauerhoff, van wien in elk geval op ieder gebied van onze literatuur vernieuwing verwacht kan worden. Jan Pietersz. Coen, eindelijk een nationaal motief! Onze schrijvers schijnen onze historie vergeten te zijn. Maar binnen tien jaar verwacht ik het epos van de Watergeuzen, van Lumey, den roman van Jan Steen en van Rembrandt, het drama van de gebroeders De Witt en de biografie van Willem van Oranje. Als wij maar eerst ons episch en lyrisch binnenhuisje verlaten hebben!

ANTHONIE DONKER

STORT'S NIEUWE ROMAN

R. VAN GENDEREN STORT, HINNE RODE

N. V. Van Loghum Slaterus' Uitg. Mij, Arnhem 1929

Het eerste, dat bij de lezing van „Hinne Rode” treft, is de fatale gelijkenis met het vroegere boek van denzelfden schrijver: „Kleine Inez”. Met een bevreemdend gebrek aan uiterlijke, feitelijke, maar ook aan innerlijke, sferische fantasie heeft Van Genderen Stort zijn besten roman in caricaturen gecopieerd, in bloedelooser wezens herschreven. Hij heeft niet, na „Kleine Inez”, het roer omgegooid, maar met doodelijken ernst (die vaak ridicul dooddoet) thema's herkauwd, personen omgewerkt, zaken gereconstrueerd. Du sublime au ridicule . . . van dit alledaagsche gezegde demonstreert Van Genderen Stort op niet-alledaagsche wijze de waarheid. De edele houding van den platonisch-spinozistisch beïnvloeden peinzers, die geleidelijk de Maya der wereld verscheurt tot zelfs het liefste van hem afvalt, omdat het nog afzonderlijkheid en dus verblinding is: deze houding, die uit „Kleine Inez” zoo duidelijk en aanvaardbaar sprak, is in „Hinne Rode” ontaard in een zwaarwichtige pose, de pose van den precieuzen mensch, die toch niet precieus genoeg is, om in zijn preciositeit te schitteren. Van Genderen Stort is niet precieus als Couperus, hij is geen epicurist van de goddelijke oppervlakte; hij is zwoegend precieus, moeizaam verfijnd. Zijn woord is het afgestorven woord, zooals zijn levenshouding die der meditatie is; maar terwijl de „versterving” in „Kleine Inez” zinrijk is gestyleerd en het woord zich doorgaans weet te betoemen, krijgt men in „Hinne Rode” de barok van hetzelfde gegeven, dezelfde sfeer, hetzelfde woord.

De herhalingen liggen zoozeer voor de hand, dat het voldoende is, de voornaamste aan te geven. Inez herhaalt zich in Maghen; deze figuur blijft nog het zuiverst bewaard, is meer voluit geteekend dan in het vorige boek, maar geeft weinig nieuwe perspectieven. Peter herhaalt zich in Hinne Rode; en hier is Van Genderen Stort wel

het jammerlijkst te kort geschoten. Mocht men in Peter het lichtelijk vegetarische van zijn „versterving” willen critiseeren, men kan niet ontkennen, dat de gang van de ongebondenheid naar de ascese een gang, een werkelijke ontwikkelingsgang is. Maar nu Hinne Rode. Wat u van dezen fuivenden jongeling bijblijft, is niet veel meer dan een bonte kamerjapon om een volkomen stijve etalagepop. Hinne Rode is een amoreele, in den giftigen roes van het zinnenleven verstrikte wereldling, maar hij is voorts ook auteur, ontcijfert platonische teksten en werkt aan niet minder dan een „chaldeeuw-schen roman”. Hoe deze dingen te rijmen? Een groot schrijver zou het weten te suggereeren, maar Van Genderen Stort blijkt machteloos tegenover het gegeven, dat hij zichzelf heeft opgelegd. Zijn held wordt een caricatuur, die avonturen uit een haremfilm beleeft en op even dwaze wijze „aan de cultuur doet”, om te eindigen in een zinloos huwelijk met Maghen. Als zij niet dood zijn, dan leven zij nog; maar het slot van „Kleine Inez”, hoe verbeterd eenzijdig ook, miste de zotte geforceerdheid van deze „oplossing” en steeg er mijlen bovenuit. Dít geloove, wie het gelooven wil . . .

Wat er überhaupt goed is in dit boek (en laat men dankbaar erkennen, dat de oude Van Genderen Stort niet geheel is overleden), is een echo op „Kleine Inez”. Soms gelukt het Stort plotseling, met een enkele zin, een enkel woord, de sfeer te scheppen, die hij noodig heeft; maar het gelukt hem hier tē zelden, dan dat men „Hinne Rode” een geslaagd werk zou kunnen noemen. Alle ontbindende elementen, die in „Kleine Inez” als kiem aanwezig waren, en daaronder vooral de leege precieusheid, woekeren hier verder.

Merkwaardig is het, te zien, hoe het precieus zich paart aan de afgrijselijke gemeenplaats. Is het niet ontstellend, dat men een vrouw karakteriseert als „aanminnig en liefelijk”, of te zeggen, dat „Eros zich over (haar) ontfermt”? Dit zijn banaliteiten, die geen enkel beeld oproepen, of het moest zijn dat van een kalkeerplaatje. Wat te zeggen van de ongetwijfeld kostbare mededeeling over een door Hinne Rode geconsumeerde erwtensoep, „waarin behalve tomaten ook varkensoeren onmiskenbaar dreven”? Men voelt het, hier wordt het precieus . . . soep! Tenslotte lucht Van Genderen Stort zijn toorn over Berlage's beurs (waarom in Godsnaam?), „een barbaarsch bouwwerk” genoemd, over de moderne huizen aan de grachten (de spinozist wordt zoowaar heemschutter) en zelfs over de „grootte theehuizen” met „al dan niet uitheemsche roodjassen”, waardoor fnuikende concurrentie wordt aangedaan aan „de fatsoenlijke taartjeswinkels, waarin vroeger eerwaardige dames, vergezeld van kinderen, bescheidenlijk wegdoeken”. Een pleidooi dus voor instellingen als het onlangs verdwenen Maison Weeda op het

Rokin, dat men eerlijk gezegd niet verwacht bij een zoo exclusief mensch als Van Genderen Stort. Zoodat men in het leest niet meer weet, of het nu zeer precieus dan wel zeer grof bedoeld is, wanneer men leest, dat er iemand door een beroerte is „neergebliksemd”, terwijl het bepaald angstwekkend begint te worden, als de kinderen van Hinne Rode ook al weer allen „bevallig en welgebouwd”, voorts „met onbevangen blikken en lieflijken glimlach” voorzien zijn. „Kleine Inez” als precieus en banaal cliché: dat is „Hinne Rode”. Het is te hopen, dat Van Genderen Stort den weg zal kunnen hervinden, die hem tot de grondgedachte van „Kleine Inez” dreef, en dat hij zich niet verder zal verliezen in een taalcultus, die doodelijke leegten niet kan verbloemen!

MENNO TER BRAAK

DE VREEMDE ERFENIS

door E. VAN LIDTH DE JEUDE

A. J. G. Strengolt, Amsterdam

Laat ik beginnen met te zeggen, dat ik het boek van Van Lidth de Jeude met plezier heb gelezen. En vele anderen met mij, waarschijnlijk, want de uitgever wijst er op, dat deze roman na zeer korten tijd een tweede oplage heeft vereischt. De ondertitel is wellicht mede verantwoordelijk voor dit succes. Een roman, die zich afspeelt in de krantenwereld, en dan nog wel in de Indische krantenwereld, is een gegeven dat sensatie belooft. En de sensatie is steeds een belangrijke factor geweest voor het sukses; een veiliger factor dan de zuiver litteraire kwaliteiten. Niet dat we V. L. d. J. verdenken met zijn boek op sensatie te hebben gejaagd. Hij heeft gebruik gemaakt van zijn goed recht, d. i. zijn verhaal te plaatsen in een kader dat hij door en door kent, door er zelf te hebben in geleefd en gewerkt. Maar dit kader is op zichzelf zoo eigenaardig, en zulke merkwaardige personaliteiten zijn er in bedrijvig geweest, dat het van zelf sensationeel aandoet, of de verteller daarmee gediend is of niet. Het ware echter den schrijver tekort doen, indien men beweerde dat het sensationeele van het boek gansch voortspruit uit de keuze van het onderwerp en hij er niet het minste aandeel heeft aan gehad. Zijn verdienste is op dit gebied zeer groot; als De vreemde Erfenis van het begin tot het einde een verhaal vol spanning blijft, is dat zijn werk. Want het is niet voldoende een interessant onderwerp te kiezen om een boeiend verhaal te hebben.

Wat nu de vertelkunst betreft van dezen knappen auteur, die hoeft niet meer geroemd. Als short-story teller, in dagbladen en magazines, heeft V. L. d. J. zich een zeer benijdenswaardige reputatie verwor-